

Sygn. akt III CZ 17/19

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa M. Ł., A. Ł., I. Ł., I. Ł. oraz Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego L. sp. z o.o. w K.

przeciwko V. sp. z o.o. w W.

o zniesienie służebności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 lipca 2019 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 25 stycznia 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

1) oddała zażalenie,

2) rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawia w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

W dniu 7 lutego 2018 r. Sąd Rejonowy w K. w sprawie z powództwa M. Ł., A. Ł., I. Ł. oraz Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego L. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. przeciwko V. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o zniesienie służebności oddalił powództwo. Wyrokiem z dnia 25 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w K. orzekając na skutek apelacji powodów uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji, zniósł postępowanie przed tym Sądem w zakresie rozprawy

przeprowadzonej w dniu 7 lutego 2018 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że doszło do nieważności postępowania, Sąd Rejonowy przeprowadził bowiem rozprawę bezpośrednio poprzedzającą wydanie wyroku pod nieobecność pełnomocnika powodów, który nie został o niej zawiadomiony. Sąd Rejonowy przesłał wprawdzie, zgodnie z art. 133 § 3 k.p.c. zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 7 lutego 2018 r. pełnomocnikowi, a przesyłka po dwukrotnym awizowaniu nie została podjęta, ale doręczenie było nieskuteczne, skoro próba jego dokonania nastąpiła na adres niezgodny ze wskazanym w toku postępowania adresem do doręczeń. Stwierdził, że uprzednio pięciokrotnie korespondencja przesyłana pod niewłaściwy adres była przez pełnomocników powodów podejmowana, pozostaje to jednak bez znaczenia, skoro nie był to właściwy adres do jej doręczania, a zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 7 lutego 2018 r. nie zostało podjęte. W takiej sytuacji Sąd Rejonowy powinien odroczyć rozprawę (art. 214 § 1 k.p.c.), co nie nastąpiło i spowodowało naruszenie prawa strony powodowej do obrony swoich praw, skoro rozprawę poprzedzającą wydanie wyroku przeprowadzono pod nieobecność powodów i ich pełnomocnika (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Pełnomocnik powodów, nie mając wiedzy o wyznaczeniu rozprawy nie mógł wziąć w niej udziału, odnieść się do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zgłosić dodatkowych wniosków, oświadczeń lub też zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c.

W zażaleniu na ten wyrok pozwana wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego. Zarzuciła naruszenie art. 386 § 2 w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji, zniesienie postępowania w zakresie rozprawy przeprowadzonej 7 lutego 2018 r. oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, podczas gdy w sprawie nie zaistniały wszystkie przesłanki stwierdzenia nieważności postępowania w oparciu o art. 379 pkt 5 k.p.c., skoro mimo popełnienia uchybień procesowych przez Sąd pierwszej instancji w zakresie zaniechania odroczenia rozprawy z dnia 7 lutego 2018 r., strona powodowa nie została pozbawiona możliwości obrony swoich praw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego, czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego, co do meritum (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014r., nr 1, poz. 4 i z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, nie publ.).

Jednak w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu I instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy kontroluje prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd II instancji (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54, i z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 6/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 26). Oznacza to, że przy rozpoznawaniu zażalenia wniesionego na wyrok Sądu Okręgowego z dnia 25 stycznia 2019 r. konieczne jest zbadanie, czy Sąd ten prawidłowo przyjął, że Sąd Rejonowy na rozprawie w dniu 7 lutego 2018 r. orzekł w warunkach nieważności, z uwagi na pozbawienie powodów możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Skarżąca przyznaje, że pełnomocnik powodów nie został zawiadomiony o terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 7 lutego 2018 r., a zawiadomienie zostało przesłane przez Sąd pierwszej instancji na niewłaściwy adres, stoi jednak na stanowisku, że uchybienie to nie może być kwalifikowane jako skutkujące nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Rację ma pozwana, że stwierdzenie, czy nastąpił stan odpowiadający nieważności postępowania wymaga każdorazowo rozważenia konkretnych okoliczności sprawy. Nie można bowiem

wykluczyć, że stwierdzone uchybienie nie miało wpływu na możliwość działania strony, która podjęła obronę swoich praw. Nie można natomiast zgodzić się z tezą, że sytuacja taka wystąpiła w rozpoznawanej sprawie.

Orzekanie pod nieobecność strony i jej pełnomocnika, którzy nie zostali zawiadomieni o terminie rozprawy na której zapadł wyrok jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego kwalifikowane jako uchybienie skutkujące nieważnością postępowania, skoro uniemożliwiono stronie w ten sposób działanie w procesie osobiście lub za pośrednictwem pełnomocnika (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2007 r., I CSK 70/07, nie publ., z dnia 13 maja 1997 r., II UKN 102/97, OSNAPiUS 1998 r., nr 4, poz. 134, z dnia 11 września 1997 r., II UKN 228/97, OSNAPiUS 1998 r., nr 13, poz. 405, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 7 czerwca 2011 r., II UK 327/10, nie publ. i z dnia 28 marca 2012 r., II PZ 5/12, nie publ.). Podzielając ten pogląd, nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem skarżącej, że pozbawienie powodów wbrew ich woli, możliwości działania w istotnej części postępowania, bez możliwości usunięcia skutków tego uchybienia w dalszej części procesu przed wydaniem wyroku w pierwszej instancji nie należy w okolicznościach sprawy kwalifikować jako nieważności postępowania z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 k.p.c. Sąd pierwszej instancji powinien bowiem stwierdzić nieprawidłowość w zawiadomieniu pełnomocnika powodów o terminie rozprawy wyznaczonej na 7 lutego 2018 r. i nie przystępować do merytorycznego rozpoznania sprawy, a podjąć decyzję o jej odroczeniu. Trafnie i zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy przyjął, że orzekanie w tych okolicznościach pod nieobecność powodów i ich pełnomocnika jest uchybieniem tej rangi, że powoduje nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie powodów możliwości obrony ich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Nie można również podzielić stanowiska skarżącej, że skierowanie przez Sąd pierwszej instancji zawiadomienia o terminie rozprawy na której zapadł wyrok na niewłaściwy adres jest pozbawione istotnego znaczenia, skoro uprzednio pełnomocnicy powodów odbierali przesyłki sądowe pod tym adresem. Faktem jest, że powstałej w sprawie sytuacji można było uniknąć, gdyby pełnomocnicy powodów zwrócili uwagę Sądu pierwszej instancji na wadliwe kierowanie

korespondencji na niewłaściwy adres. Kluczowe jest jednak to, że przesyłki były kierowane na adres niezgodny z podanym przez pełnomocników powodów adresem do doręczeń, a zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonym na 7 lutego 2018 r. nie zostało przez nich podjęte, nie mieli zatem możliwości zapoznania się z nim i podjęcia czynności zmierzających do obrony praw powodów w sprawie.

Z przytoczonych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c.

jw